

Restless Dislocations

Radovan Čerevka, Adrian Kiss

Kurátor: Áron Fenyvesi

Dizajn a architektúra: Matej Floriančíč

Radovan Čerevka a Adrian Kiss v rámci svojej spoločnej výstavy radikálne transformujú priestor bývalej synagógy v Trnave svojimi rozpínajúcimi sa, či pohlcujúcimi inštaláciami. Obaja autori vytvorili svoje diela v umeleckom dialógu, zameranom na vytvorenie jedinečnej, efemérnej atmosféry založenej na multisenzorickom zážitku v konkrétnom fyzickom mieste výstavného priestoru. Spoločnou platformou diel oboch výtvarníkov sú kopce, ostrovy a jazerá z bahnitej hliny vznikajúce na podlahe bývalej synagógy. Táto umelecká intervencia, ktorá sa usiluje byť environmentom, nešpecifikuje, či má divák*diváčka dielo vnímať ako vnútornú priestorovú situáciu alebo exteriérovú krajinu, čím vytvára pocit neistoty a prechodného stavu. Synergia vznikajúca medzi intervenciami dvoch umelcov siaha ešte hlbšie a vyvoláva dojem rozkladu a dekompozície, čím reflektuje našu spoločnú profánnu skúsenosť s históriou 20. storočia v regióne strednej a východnej Európy. Je však dôležité zdôrazniť, že referenčná hra oboch umelcov nie je iba retrospektívna – reflektuje aj psychologické aspekty vojny a súčasných konfliktov a zároveň poukazuje na základnú ľudskú potrebu stability vo svete, ktorý je čoraz menej stabilný a viac nomádsky.

Čerevka a Kiss sa vo svojej predchádzajúcej tvorbe zaoberali kultúrnymi odkazmi archeologických vykopávok a hybridizáciou archaických a futuristických symbolov. V aktuálnej výstave tento aspekt svojej tvorby ešte väčšmi posilňujú. Vo svojom spoločnom postapokalyptickom umeleckom univerze, esteticky definovanom bahnitou hlinou a hrdzavými kovovými štruktúrami, kladú kritické otázky o realite, v ktorej sa cítime čoraz menej bezpečne. Súčasné vojenské konflikty nielenže redefinujú náš pojem bezpečia, často spájaný s domovom, ale doslova ničia domovy miliónov ľudí. Táto všeobecná skúsenosť posilňuje vnímanie výstavy ako archeologického náleziska našej prítomnosti, ktoré sa vyznačuje bežnými funkčnými predmetmi spojenými s domovom a bezpečím, ako sú matrace či prikrývky.

Radovan Čerevka aj Adrian Kiss vo svojej výstave využívajú umeleckú stratégiu apropriácie nájdených predmetov, čím zdôrazňujú ich fetišizovanú symbolickú hodnotu, ktorá by inak zostala skrytá v bežnom kontexte každodenného života. Zmyslová a konceptuálna poetika oboch umelcov, reprezentujúcich dve rôzne generácie „východoeurópskeho umenia“, sa stretáva prostredníctvom nástrojov prechodnej, efemérnej a performatívnej reapropriácie aplikovanej v priestore bývalej synagógy.

Radovan Čerevka predstavuje novú sériu diel, upravené matrace, ktoré sú zabudované do podlahovej štruktúry synagógy. „Zaminovaný matrac“ Čerevku je hybridom prefabrikovaného matraca, ktorý je všeobecne považovaný za bezpečný priestor pre človeka, a mínového poľa ozdobeného detonátormi granátov, čím zobrazuje extrémne tenkú červenú líniu medzi život ohrozujúcim nebezpečenstvom a bezpečím, čo je čoraz bežnejšia skúsenosť pre milióny ľudí na celom svete. Zlaté svietniky zabudované v inom matraci zároveň odkazujú na nefunkčnosť našich „malomeštiackych“ predstáv o domove a bezpečí, ktoré sú v ohrození.

Matrac ako motív nadväzuje na vrstvenie v Čerevkovej predchádzajúcej tvorbe inšpirovanej infografikou a vizualizáciou údajov v médiách. Čerevka sa tu pohráva so vzťahom medzi skutočným, domestikovaným objektom a jeho vizuálnou popularizáciou vo vede či médiách. Upravený posilňovací stroj v jeho inštalácii tiež odkazuje na extrémne maskulínnu, militantnú rétoriku životného štýlu spojenú s agresiou a jej podmieňovaním vojnou. „Prikrývky“ Adriana Kissa, ktoré sú jeho signatúrnymi dielami, sa v jeho najnovšej tvorbe stávajú performatívnymi objektmi, často v procese transformovania sa počas trvania výstavy. Viditeľne opotrebované a staré objekty sú často upravené pomocou prešívajúcich abstraktných vzorov navrhnutých umelcom, ktoré odkazujú na symboly ľudského tela. Kiss týmito dielami zdôrazňuje základnú fyzickú a psychologickú potrebu človeka odpočívať. Tento aspekt je ešte viac umocnený prítomnosťou vrstvených matracov Čerevku, čím obaja umelci spoločne vyjadrujú postoj k masovej nomadifikácii ľudstva, ktorá sa čoraz častejšie stáva globálnou skúsenosťou v dôsledku pretrvávajúcich vojenských konfliktov vo svete. Ďalšie veľkoformátové kovové inštalácie Adriana Kissa vytvárajú dialóg s architektúrou synagógy a umocňujú prítomnosť ďalších predmetov každodennej potreby, ako sú pletené koše a použité pneumatiky, ktoré môžu byť tiež spájané s opustením domova alebo skladového priestoru.

Radovan Čerevka (1980) pôsobí v Košiciach, kde bola jeho raná kariéra úzko spojená s umeleckou skupinou Kassa Boys, ktorú spoluzakladal v roku 2006. V roku 2013 získal prestížnu Cenu Oskára Čepana a v roku 2020 realizoval rozsiahle výstavy a inštalácie v Kunsthalle Bratislava a Východoslovenskej galérii v Košiciach, ako aj predtým v Trafó Gallery v Budapešti. Zúčastnil sa rezidenčných programov ISCP v New Yorku a Halle 14 v Lipsku. S Adrianom Kissom spolupracoval už predtým na výstavnom projekte v Make-Up Gallery v Košiciach.

Adrian Kiss (1990), narodený v Miercurea Ciuc v Rumunsku, v súčasnosti pôsobí v Rotterdame a Budapešti. Získal bakalársky titul na Central Saint Martins College v Londýne a v súčasnosti pokračuje v magisterskom štúdiu na Piet Zwart Institute v Rotterdame. Svoje diela vystavoval na samostatných výstavách vo FUTURA v Prahe a VUNU Gallery v Košiciach, ako aj na mnohých ďalších miestach. Kiss bol držiteľom štipendia Gyulu Derkovitsa, udeľovaného maďarským štátom, a nedávno bol nominovaný na Esterházy Art Award a Strabag Art Award International. Zúčastnil sa tiež rezidenčného programu Art in General v New Yorku.